

УДК 351.824.5:339.52(477)

Т.Г. Корпань

ПРОБЛЕМИ ТА ЗДОБУТКИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО СОТ

Підвищення ефективності суспільного виробництва і якості продукції – одне з найважливіших соціально-політичних завдань у досягненні найвищої мети суспільного виробництва, а саме найбільш повного задоволення матеріальних та духовних потреб людей. Ефективність та якість – це важливий напрям, який має стати визначальним фактором в економічному та соціальному розвитку країни.

Перед Україною наразі стоїть актуальна проблема управління якістю продукції в умовах сучасного науково-технічного прогресу, а також прагнення вступити до ряду європейських та світових організацій. Один із пріоритетів – це набуття членства у Світовій Організації Торгівлі (СОТ).

У зв'язку з цим перед юридичною наукою сьогодення виникає ряд теоретичних та практичних проблем, які пов'язані з дослідженням різних процесів формування якості продукції, суттєвим підвищенням ролі права в організації управління якістю продукції та послуг.

Головним аспектом цієї комплексної проблеми є розробка організаційно-правових питань метрологічного нагляду, нагляду за стандартизацією як складової державного контролю в системі управління якістю.

Якість наукових досліджень, надійність системи охорони здоров'я та захисту довкілля, якість продукції та послуг, точність комерційних розрахунків, надійність системи національної безпеки й оборони значною мірою визначаються станом вимірювань у кожній зі сфер життєдіяльності людини та ефективністю функціонування системи забезпечення єдності вимірювань у державі.

Сучасний стан технічного регулювання відносин у сфері встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції або пов'язаних з нею процесів, а також перевірка їх дотримання не відповідає основним положенням законодавства Європейського Союзу (ЄС), внаслідок чого іноземні торгові партнери не визнають результати діяльності національних органів з оцінки відповідності та метрології.

Низька інвестиційна привабливість сфери технічного регулювання та захисту прав споживачів не сприяє впровадженню інновацій і сучасних систем управління якістю. Для здійснення інноваційного розвитку необхідно досягти конкурентноспроможності і якості у визначених державною політикою пріоритетних секторах економіки, а саме забезпечити науковими, технологічними, фінансовими та кадровими ресурсами.

Поширення недобросовісної конкуренції призводить до насичення ринку недоброякісною продукцією. Саме тому потрібно гарантувати права споживача щодо якості продукції, отримання споживачами необхідної, достовірної та своєчасної інформації [1].

Уповільнення розвитку системи технічного регулювання та захисту прав споживачів спричинено також такими факторами:

- використання застарілих стандартів, правил і норм;
- невідповідність метрологічного забезпечення виробництва продукції сучасним вимогам;
- відсутність державного ринкового нагляду за безпекою товарів, робіт, послуг;
- недостатній рівень використання сучасних інформаційних технологій;
- недостатнє фінансування сфери технічного регулювання та захисту прав споживачів.

Для вирішення зазначених проблем необхідно скоординувати діяльність органів виконавчої влади у сфері технічного регулювання та захисту прав споживачів, належного організаційного, матеріально-технічного і фінансового забезпечення [4].

Щодо вдосконалення діяльності у сфері технічного регулювання та споживчої політики був виданий указ Президента, для виконання якого були задіяні Кабмін України, центральні органи виконавчої влади. Координацію заходів центральних органів виконавчої влади з виконання Указу було покладено на Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики [3].

Важливими кроками Кабміну були схвалення Концепції розвитку технічного регулювання та споживчої політики у 2006 – 2010 роках, затвердження Державної програми розвитку еталонної бази на 2006 – 2010 роки та затвердження Державної програми стандартизації на 2006 – 2010 роки.

Перед державою стоїть мета: удосконалити законодавчу базу з питань технічного регулювання та захисту прав споживачів відповідно до директив Європейського Союзу та вимог Угоди про технічні бар'єри в торгівлі Світової Організації Торгівлі (ТБТ), створити сприятливі умови для розвитку підприємництва, добросовісної конкуренції, поліпшити захист життя та здоров'я людей, прав споживачів, навколишнього середовища. На виконання указів Президента та доручень Кабміну Держспоживстандарт, керуючись принципами стратегічного планування, розробив пріоритетні напрями діяльності, а саме:

- вдосконалення національної системи технічного регулювання та споживчої політики й адаптація законодавства відповідно до практики країн-членів СОТ, ЄС, Єдиного економічного простору, створення системи ринкового нагляду, як в ЄС;
- забезпечення розвитку національної системи стандартизації, її відповідність вимогам Угоди з ТБТ та гармонізація із системами ЄС та ЄЕП;
- забезпечення розвитку національної еталонної бази;
- підвищення якості та конкурентноспроможності вітчизняної продукції;
- розвиток міжнародного співробітництва у сфері захисту прав споживачів, стандартизації, метрології, якості та оцінки відповідності з країнами торговельними партнерами України та участь у формуванні СЕП;
- підвищення рівня захисту прав та інтересів споживачів;
- підвищення дієвості та ефективності державного управління в системі Держспоживстандарту [6].

У рамках адаптації законодавства України до законодавства ЄС та відповідно до вимог СОТ, Держспоживстандартом було підготовлено зміни до Законів України «Про стандартизацію», «Про підтвердження відповідності» та кардинальні зміни до Закону України «Про захист прав споживачів», який набрав чинності в новій редакції з січня 2006 року, що дозволило привести вітчизняний механізм захисту прав споживачів у відповідність до існуючих економічних та соціальних європейських реалій [1, 6].

Вступ України до СОТ повинен зміцнити статус держави на міжнародному ринку товарів та послуг, а також і у відносинах з іншими країнами-торговими партнерами. Дійсно, набуваючи членства у СОТ, ми автоматично відкриваємо свій ринок торгівлі для інших 150 країн-членів СОТ, що означає велику конкуренцію за свою нішу на внутрішньому ринку між іноземним та національним виробником, але з боку споживача участь України в багатосторонній торговельній угоді дає змогу вибору товарів і послуг, якість яких, як правило, має відповідати міжнародним стандартам і є значно вищою за національний рівень. Національний виробник повинен сам удосконалювати свою продукцію, працювати на перспективу і сам повинен здійснювати контроль за якістю, а не держава, тим самим запроваджуючи системи управління якістю на виробництві. Хоча вступ до СОТ відкриває перед Україною, а саме перед вітчизняним виробником, зовнішній ринок, де є багато перспектив. Але щоб закріпитися на міжнародному ринку із власною продукцією, вона повинна відповідати всім міжнародним вимогам і стандартам і бути продукцією найвищого ґатунку. На жаль, національні стандарти і технічні норми (регламенти) та процедури підтвердження відповідності, які відрізняються від міжнародних аналогів, створюють технічні бар'єри в торгівлі, стримують її розвиток та спричиняють додаткові втрати з боку виробників та міжнародних трейдерів.

Велика кількість чинних державних стандартів України це стандарти колишнього СРСР, більшість яких вже не відповідають міжнародним стандартам. Відповідно до Державної програми стандартизації на 2006–2010 роки, Держспоживстандарт розробив та затвердив Програму перегляду чинних в Україні міждержавних стандартів (ГОСТ), які були розроблені до 1992 року, та приводить їх у відповідність до Угоди ТБТ СОТ [6].

Для підвищення результативності та ефективності державного управління Кабмін видав постанову «Про затвердження Програми запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади». Ця діяльність нині є однією з пріоритетних для Уряду. Це дає змогу ефективності державного управління, прозорості в прийнятті управлінських рішень та підвищення їх якості та як результат – підвищення авторитету органів влади серед населення [5]. Хоча і в цьому напрямі є чимало проблем, а саме небажання службовців змінювати практику своєї роботи, недостатнє фінансування, не усвідомлення службовцями користі від роботи в умовах систем управління якістю (СУЯ), нехтування службовцями вимог законодавства та ін.

Прийняття відповідної правової бази, удосконалення національних систем стандартизації, метрології, якості та оцінки відповідності мають сприяти

підвищенню якості вітчизняної продукції і послуг та досягненню нею конкурентноспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Вітчизняні підприємці й виробники повинні надати споживачеві якісну вітчизняну продукцію та послуги, які були б кращі за іноземні аналоги, і цим самим гідно представити Україну на міжнародному ринку, адже національний виробник – це обличчя країни, яку він представляє.

Література

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII в ред. від 13.01.2006 р.
2. Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності: Закон України від 01.12.2005 р. № 3164-IV.
3. Про заходи щодо вдосконалення діяльності у сфері технічного регулювання та споживчої політики: Указ Президента України від 13.07.2005 р. № 1105/2005.
4. Про схвалення Концепції розвитку технічного регулювання та споживчої політики у 2006–2010 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.05.2006 р. № 267-р.
5. Про затвердження Програми запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.05.2006 р. № 614.
6. Саєвич І. Вступ України до СОТ: Здобутки Держспоживстандарту в 2006 році // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2007. – № 1. – С. 6-9.
7. ДСТУ ISO 9000 – 2001. Системи управління якістю. Основні положення і словник.

УДК 342.51(477)

В.Л. Наумов

ВИКОНАВЧА ВЛАДА І СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЇЇ ЯКІСТЮ В УКРАЇНІ

Як відомо, 11 травня 2006 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову за № 614 про запровадження в органах виконавчої влади системи управління якістю. Цією постановою також була затверджена Програма запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади (надалі – Програма).

Система управління якістю в органах виконавчої влади базується на положеннях та принципах міжнародних стандартів ISO серії 9000 як схеми для проведення управлінських процедур таким чином, щоб забезпечити найвищу можливу якість діяльності органів виконавчої влади та їх посадових осіб.

Запровадження системи управління в органах виконавчої влади, як стверджують Програмні положення, сприяє оптимізації процесів планування розподілу ресурсів, а також визначенню додаткових підходів до об'єктивного оцінювання результатів діяльності органів виконавчої влади.

Як відмічається в Програмі, необхідність її введення в органах виконавчої влади обумовлена:

— відсутністю єдиних для всіх органів виконавчої влади стандартів і процедур діяльності;